ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,

ІРТИЩЕВОЇ Інни Олександрівни

на дисертаційну роботу

ГОЛОВІНОЇ Наталії Анатоліївни

«Державне регулювання ринку продукції дитячого харчування»

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність обраної теми дослідження

Значення розвитку підприємств дитячого харчування в Україні обумовлене підвищенням рівня народжуваності в перспективі, незадоволеною потребою в продуктах дитячого харчування при зростаючому попиті на них та посиленням інтервенції іноземних виробників. Перспективність та привабливість розвитку підприємств дитячого харчування в Україні зумовлюються соціальною значимістю та можливостями значного зростання обсягів виробництва та реалізації за рахунок розширення контингенту споживачів та освоєння нових сегментів ринку. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку можливих форм та напрямів розвитку підприємств галузі дитячого харчування в розрізі окремих складових ринку: сумішей на молочній основі, рідких молочних продуктів, каш, продукції в банках та лікувально-профілактичного призначення.

Існуюча в Україні державна політика в недостатній мірі стимулює розвиток підприємств-виробників дитячого харчування і не забезпечує комплексної системи управління та підтримки підприємств галузі. У зв'язку з цим виникла необхідність розробки нових підходів щодо перспективного розвитку підприємств досліджуваної галузі з урахуванням необхідності посилення державного регулювання.

Тому, відзначене обумовлює актуальність, як теми дисертаційної роботи,

так і поставлених завдань, а обраний напрям дослідження належить до числа пріоритетних у становленні та розвитку національної економіки України.

Відповідність дисертаційної роботи сучасним потребам науки і практики

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної роботи ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права» за темою: «Розроблення програми державного регулювання та прогнозування окремих макроекономічних процесів перспективних стратегічних секторів національного господарства» (номер державної реєстрації 0113U007665).

В науковій темі здобувачем особисто проведено детальне теоретичне обґрунтування положень, що стосуються об'єктивних потреб у забезпеченні та реалізації державної регуляторної політики в сфері дитячого харчування, обґрунтовано основні проблеми і тенденції розвитку ринку продукції дитячого харчування в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень.

Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

– професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; – використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (список використаної літератури дорівнює 237 одиницям);

– відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 08.00.03 – економіка та управління

національним господарством: достатньою географією та кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Загальний зміст і структура дисертації є обґрунтованою, мають чітку науково-практичну спрямованість на розробку заходів удосконалення державного регулювання ринку продукції дитячого харчування.

Слід відзначити, що мета дисертаційної роботи досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та з авторефератом дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Дисертантом на основі авторського підходу до вирішення актуального науково-практичного завдання дослідження регуляторної політики в сфері розвитку ринку продукції дитячого харчування, обґрунтовано та отримані елементи наукової новизни, а саме, набуло подальшого розвитку:

– понятійний апарат в контексті уточнення трактування змісту понять «державне регулювання», «державне стимулювання», які, на відміну від існуючих, враховують цілісність взаємодії здійснення процесів з метою забезпечення певних гарантій при реалізації чіткого організаційно-економічного механізму регулювання роботи галузі;

– система забезпечення менеджменту якості як інструмент впливу держави на виробництво продукції дитячого харчування та складова стратегії розвитку індустрії дитячого харчування, які, на противагу існуючим, враховують рівень якості та безпеки продукції, що дасть можливість подальшого визначення заходів, спрямованих на їх поліпшення;

– підходи до аналізу використання економічної привабливості регіонів, побудови бізнесу та здійснення планування на підставі економетричних

методів дослідження економіки, що на відміну від інших, дало змогу зробити висновки стосовно отриманих кластерів з урахуванням визначених факторів (середньодушовий дохід, кількість дітей віком до 3-х років; щорічна потреба у дитячому харчуванні; рівень державного регулювання; придатність земель регіонів до вирощування екологічно чистої сировини) та в майбутньому здійснювати стратегічне планування з урахуванням особливостей виділених кластерів, отримати більш ефективні економічні результати.

Заслуговує на особливу увагу розроблений автором методичний підхід до проведення маркетингового аналізу, який відображає стан галузі та на відміну від інших, дав змогу визначити напрями ефективного використання усіх засобів державного регулювання для досягнення поставленої мети, а визначення організаційно-змістовних зв'язків між суб'єктами, елементами і засобами цього регулювання, дозволило виявити причини неефективності заходів виконання програм розвитку галузі.

Доцільним і своєчасним є удосконалення механізму регулювання виробництва продукції дитячого харчування, котрий, на відміну від аналогів, враховує критерії та економічні передумови розширення асортименту і поліпшення якості продуктів дитячого харчування, що дасть можливість забезпечити національні конкурентні переваги та економічну безпеку країни;

Удосконалено концептуальні підходи щодо механізму регулювання розвитку галузі дитячого харчування державою, яка, на відміну від вже відомих, враховує: варіанти розвитку галузі; обгрунтування заходів забезпечення державної підтримки виробничих підприємств, оновлення виробництва, що значно підвищить конкурентоспроможність галузі у поточній і довгостроковій перспективах; стимулювання випуску в достатній кількості якісних та безпечних продуктів дитячого харчування;

Таким чином, змістовне наповнення пунктів наукової новизни дійсно має фундаментальне теоретичне та практичне значення, а сформульовані в дисертації здобувача наукові положення та рекомендації вносять вклад у

розвиток національної економіки і збагачують теорію і практику державного регулювання ринку продукції дитячого харчування.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні результати дисертації опубліковані здобувачем в 12 наукових праць, з яких: 1 колективна монографія, 7 статей у фахових виданнях, з них 5 – у наукових фахових виданнях, що входять до наукометричних баз даних; 4 – у збірниках матеріалів наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,25 д.а., особисто авторові належить 3,75 д.а.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надають авторові право публічного захисту дисертації. Детальний аналіз представлених рукопису та автореферату дисертації дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Зміст дисертації і відповідність встановленим вимогам

Дисертація написана автором самостійно, має внутрішню єдність, а структура дослідження оптимальна, де кожен розділ має висновки та список використаних джерел.

Робота подана в рукописі загальним обсягом 228 сторінок, з них основний текст – 164 сторінок, анотація – 12 сторінок, список використаних джерел – 27 сторінок, додатки – 25 сторінок. Робота містить 23 таблиці, 64 рисунка на 42 сторінках.

На 164 сторінках основного тексту міститься: титульний аркуш, анотація, зміст, вступ, три розділи та висновки. Список використаних літературних джерел складається з 237 найменувань на 27 сторінках. Загальний обсяг додатків складає 25 аркушів.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики

характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних засад розвитку державного регулювання ринку продукції дитячого харчування України.

Висновки дисертації відповідають меті та задачам дослідження, що поставлені у роботі. Зміст дисертації, її основні результати та висновки в повній мірі відображені в авторефераті. Зміст автореферату та дисертації ідентичний.

Отже, на підставі вище проведеного аналізу можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження досягнута, а дисертація Головіної Наталії Анатоліївни є завершеною науковою працею.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Основні наукові положення, отримані результати і рекомендації виконаної дисертаційної роботи досить повно відбито в авторефераті. Автореферат відповідає вимогам, що ставляться МОН України до авторефератів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Отже, дисертаційна робота Головіної Наталії Анатоліївни за змістом, логікою побудови основних композиційних частин, а також за оформленням відповідає вимогам МОН України, що викладені в «Основних вимогах до дисертацій і авторефератів дисертацій».

Відповідність дисертації спеціальності і галузі науки, за якими вона представлена до захисту

Подана до розгляду робота відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, а саме напрямам: моделі державного регулювання національною економікою, регуляторна політика держави та механізм її реалізації.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Загалом дисертаційне дослідження здійснено на високому науково-теоретичному рівні. Проте, оскільки деякі його положення є дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, варто зробити певні уточнення, зауваження та рекомендації з метою подальшого удосконалення обумовленої проблематики.

1. Автор вдало використовує системну методологію для визначення напрямів державного регулювання розвитку ринку продукуції дитячого харчування (стор.), проте при цьому доцільно було б обгрунтувати, чому саме використання такого підходу є необхідним у контексті дослідження.

2. Перспективною інновацією дисертаційної роботи слід вважати пропозицію застосування система забезпечення менеджменту якості як інструменту впливу держави на виробництво продукції дитячого харчування та складової стратегії розвитку індустрії дитячого харчування, при цьому автор не достатньо, на наш погляд, приділяє уваги практичним рекомендаціям щодо визначення заходів, спрямованих на поліпшення розвитку ринку.

3. При дослідженні тенденцій розвитку ринку продукції дитячого харчування України автор частково ізольовано проводить аналіз від ситуації в інших країнах й основних напрямах трансформацій державного регулювання в Європейському союзі. Доцільно булу б розширити аналіз з урахуванням компаративного аналізу даних в розвинутих країнах світу та Європейського союзу.

4. Автор пропонує забезпечити вдосконалення нормативно-правового забезпечення (§3.1) розвитку ринку продукції дитячого харчування, проте не конкретизує сам правовий акт та його змістовне наповнення.

5. В третьому розділі (§3.3) автором представлено підходи до аналізу використання економічної привабливості регіонів, побудови бізнесу та здійснення планування на підставі економетричних методів дослідження економіки, проте робота виграла б, якби було проведено більш детальні

розрахунки ефективності виробництва продукції дитячого харчування по регіонам.

6. В цілому дисертаційна робота виконана на належному технічному рівні, і за встановленими вимогами, проте є деякі недоліки редакційного характеру.

Висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної автором дисертації та не применшують загальної високої оцінки рівню виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Загальний висновок по дисертаційній роботі

Дисертація **Головіної Наталії Анатоліївни «Державне регулювання ринку продукції дитячого харчування** є самостійним, оригінальним, аргументованим, завершеним дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо теоретичного обгрунтування механізмів державного регулювання вітчизняного ринку продукції дитячого харчування та науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Стиль викладу матеріалу характеризується логічністю і послідовністю, наявністю чітких висновків по кожному розділу й у цілому за результатами проведеного дослідження. Здобувачем отримані науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують актуальне завдання з обґрунтування державного регулювання ринку дитячого харчування України.

Актуальність, високий науковий рівень, практична цінність та впровадження результатів виконаних автором досліджень свідчать про те, що представлена до захисту дисертація повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій. Зміст дисертації та автореферату в повній мірі відповідають паспорту наукової спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, за якою дисертацію представлено до захисту.

Робота відповідає вимогам 9,11,12,13 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 зі змінами, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. №656 та №1159 від 30 грудня 2015р., а її автор Головіна Наталія Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
доктор економічних наук, професор Іртищева І.О.

Підпис доктора економічних наук, професора І.О. Іртищевої засвідчую.
Вчений секретар Уткіна С.А.